

Бульбенюк Світлана Степанівна
кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри політичних технологій
Юридичного інституту
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
м. Київ, Україна
svisb@ukr.net

УПРАВЛІНСЬКІ КОМУНІКАТИВНІ СИСТЕМИ: НОВІ ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ЕФЕКТИВНОЇ ПРОТИДІЇ ЇМ

Провідними трендами політичного життя України останніх кількох десятиліть є євроінтеграція та демократичний транзит. Європейська інтеграція та демократичні трансформації не мають перетворитися на політичну декларацію, з одного боку, і/або стати формальним копіюванням західних взірців, з другого. Адже євроінтеграція — значно складніша, політична за формою і водночас управлінська за природою, процесом, який може бути пролонгований у часі. Успішність євроінтеграційного поступу України, на наше переконання, суттєво залежить від соціокультурних змін у вітчизняному соціумі, які мають сформувати міцний фундамент стратегічних змін соціально-економічної системи. Становлення ефективної національної управлінської комунікативної системи, на думку авторки, є важливим показником та індикатором ефективності таких змін. Творення управлінської культури соціального діалогу — одна з тих засадничих соціокультурних трансформацій, що може стати запорукою прискорення євроінтеграційних змін. Соціальний діалог варто розглядати у контексті дослідного аналізу, який виходить за рамки вивчення політичного і соціального життя виключно в Україні.

Політична комунікація нині є одним із провідних засобів координації суспільно-політичних інтересів, тому серед її основних функцій варто виокремити: поширення ідейно-політичних цінностей, знань, політичної інформації; формування політичної свідомості; поширення норм політичної культури; здійснення політико-культурного обміну; розвиток політичної культури суб'єктів політики (індивідів, груп, політичних структур) [1, с. 9]. За умов четвертої інформаційної революції та на порозі п'ятої її хвили формування й сталого функціонування управлінських кому-

нікативних систем, які забезпечуватимуть реалізацію наведених функцій, стає надзвичайно важливим.

На наш погляд, нині, говорячи про країни сталої демократії та країни, які переживають демократичний транзит, слушно розглядати світоглядну підсистему управлінської комунікативної системи як таку, що у XXI ст. посіла місце у національних політичних системах ідеологічної підсистеми, під панування котрої припав на минуле століття. Варто вивчати і нормативну підсистему управлінської комунікативної системи, і її інституційну та функціональну підсистеми. При цьому практично неможливо дати однозначну відповідь на питання «Яка складова — управлінська або комунікативна — є визначальнішою у такій системі?», адже доцільніше, як вважає авторка, висвітлювати конкретні кейси реалізації механізмів названої системи.

До того ж, під час вивчення управлінських комунікативних систем слід не оминати дослідною увагою їх завдання і функції. 2020-й рік вкотре засвідчив, що чи не центральним таким завданням стає потреба забезпечення політичної і соціальної стабільності. Адже, скажімо, пандемія Covid-19 не є суто медичною проблемою, бо має глобальні соціальні та політичні наслідки. Отже, завдання забезпечення соціальної і політичної стабільності пролизує всі підсистеми управлінської комунікативної системи та виходить на авансцену політичного життя абсолютної більшості країн світу, бо саме через його успішну реалізацію «...виробляється універсалістський фронтір існуючої політичної системи» [2, с. 45].

Фактично нині управлінські комунікативні системи стають тією верхівкою айсберга усього конгломерату політичного життя, яка є видимою для загалу його частиною та по якій багато в чому пересічний громадянин формує свою думку і власне ставлення до політики. Тому одним із провідних напрямів управлінських комунікативних систем стає конструювання образів політики й політиків, коли між собою конкурують уже не реальні політики й політичні об'єднання, а їх образи, які транслюються виборцям через різних посередників [3]. Посередниками стають передусім ЗМК — засоби масової комунікації, їх дієвими інструментами — не тільки традиційні масмедіа, а й соціальні мережі та месенджери й їхні актори — «лідери думок». І тут ховається одна з найбільших пасток сучасних управлінських комунікативних систем — пастка популізму. Адже пересічний громадянин сприймає зазвичай фрагментовану інформацію, бажано емоційно забарвлену, і тому для такого реципієнта привабливішими стають доволі

спрощені образи політики та політиків з максимально примітивним порядком денним.

М. Дем'яненко визначає популізм як політичний феномен і водночас як маніпулятивну технологію. Маніпулятивна технологія популізму, за словами вітчизняного науковця, застосовується в процесі комунікації з метою впливу на свідомість громадян для досягнення бажаних результатів у боротьбі за владу та в процесі її здійснення. У системі політичних технологій популізм спирається на прямий контакт між лідерами, здатними чинити потужний вплив на розум та почуття людей, і громадськістю. Специфіка технологій популістського спрямування полягає в тому, що вони створюють «штучно сконструйовану» реальність, яка значно обмежує сферу публічності. «Віднесення популізму до некоректних технологій пояснюється тим, що він проявляє себе як сукупність протизаконних чи етично сумнівних засобів, способів, прийомів організації і проведення кампаній, спрямованих на створення переваги над суперниками», — зауважує М. Дем'яненко [4, с. 150]. ЗМК використовуються при цьому як провідний канал поширення маніпулятивної інформації та управління громадською думкою в інтересах політиків-маніпуляторів.

Медіа, таким чином, нині без перебільшення можна назвати ключовим соціальним ресурсом суспільства і держави, який формує провідні тренди розвитку, конструює соціальну реальність, вибудовує ту чи ту аксіологічно-світоглядну картину світу. Саме медіа стали провідним каналом соціальної, політичної і культурної комунікації. В останні один-два десятиліття не лише значно розширилася зона функціонування і впливу медіа, але й суттєвим чином змінилося розуміння медіа: сьогодні до них зараховують не тільки традиційні ЗМІ (друковані та електронні), а й також соціальні мережі та месенджери, де будь-хто з користувачів може стати і виробником, і реципієнтом, і поширювачем інформації. Відбулася, за визначенням І. Боднара, «когнітивна революція» — вона принесла карколомний темп обміну інформацією і відкрила нові обрії для розвитку людської цивілізації та її інститутів [5, с. 32]. Тож закономірно постають питання: Чи мають бути вироблені якісно інші підходи до регулювання і режиму функціонування медіа? Якою має бути роль держави у системі регулювання діяльності медіа? Чи має бути створена глобалізована система міжнародного інформаційного порядку?

Засоби масової інформації у класичному їх розумінні вже розглядаються як атавізм доінформаційної епохи, у XXI ст. актуальними є саме ЗМК. Медіа відтепер — то ЗМК, які відіграють роль

посередника і водночас виступають гарантом демократичних процесів у розвинених країнах. За цих умов важливим завданням державної влади вбачається створення загальнонаціональної стратегії інформаційної та/або комунікативної політики. Така стратегія, аби бути ефективною, має здійснюватися у межах цілісної гуманітарної політики держави. Обов'язковою складовою інформаційної та/або комунікативної політики на державному рівні є її нормативно-правове оформлення. Р. Скулімовський визначає такі складові царини функціонування ЗМК, які мають регулюватися нормами державної інформаційної політики: 1) національні інтереси захисту інформаційного ринку; 2) розробка стратегічно важливих інформаційних продуктів і послуг; 3) законодавчо-нормативна база вирішення спорів; 4) створення умов для залучення інвестицій у царині функціонування ЗМК [6, с. 12].

Не менш злободенними для більшості країн світу є питання забезпечення інформаційного суверенітету (власне, ще одне поняття, запроваджене останнім часом у науковий лексикон). Розвиток електронних ЗМК, поява і поширення супутникового зв'язку, Інтернету — усе це поглиблює проблему появи у національному інформаційному просторі тієї чи іншої країни невідконтрольних з боку держави інформаційних потоків як внутрішнього, так і іноземного походження. «Це є прямою загрозою інформаційному суверенітету держави, зокрема, це зменшує вагу її влади (результати впливу на масову свідомість стають менш контрольованими)», — слушно зауважує В. Терещук [7, с. 119].

Поряд із важливістю формування національної стратегії інформаційної та/або комунікативної політики у різних державах надзвичайно гострим постає питання розробки концепції нового міжнародного інформаційного порядку, адже система ЗМК вже давно набула рис глобалізованого соціального чи навіть цивілізаційного феномену. Скажімо, вже не одне десятиліття йдеться про уніфікацію норм журналістської етики. Так, одним із найвизначніших у демократичних країнах є документ під назвою «Журналістські стандарти BBC» (інша назва «Редакційні настанови Бі-Бі-Сі»), який має фундаментальний характер (загалом 239 сторінок) і містить норми регулювання журналістської поведінки у провідних державах і суспільства, а також висвітлює і регулює ціннісну та етичну сторони діяльності суб'єктів медіа [8].

Розмірковуючи про національну стратегію інформаційної політики та необхідність розробки концепції нового міжнародного інформаційного порядку, варто пам'ятати, що одне з найголовніших завдань ЗМІ / ЗМК — створення та поширення у масовій

суспільній свідомості нових смислів або закріплення старих (оновлених) смислів — залишається незмінним. ЗМІ колись, а ЗМК нині виконують насамперед функції трансляції смислів. При трансляції смислів відбуваються різні процеси: еволюції, модифікації, розширення, звуження, пониження чи підвищення певних соціальних, політичних, культурних статусів, входження в різноманітні дискурси [9, с. 33-34]. Отже, смислоутворююче значення ЗМК у ХХІ ст. тільки зростає, набуваючи нових обрисів і форм. І саме це смислоутворююче значення ЗМК нині формує чи не провідний напрям розгортання управлінських комунікативних систем у багатьох країнах світу.

Смислоутворення як одну з провідних складових функціонування управлінських комунікативних систем слушно розглядати, на нашу думку, крізь призму аналізу владно-політичних процесів і механізмів прийняття та реалізації політико-управлінських рішень. Якщо ми говоримо про демократичні моделі керування й управління, то одним із важливих каналів політичної комунікації та донесення сформованих у центрах прийняття політико-управлінських рішень є громадська думка. Українська дослідниця Л. Смола пропонує розглядати інформаційно-психологічні впливи як дієвий інструмент конструювання громадської думки не тільки у коротко- і середньо-, а й у довгостроковій перспективах. «Світовий та вітчизняний політичний досвід наставляє: особа чи група осіб, які мають змогу впливати на політичну свідомість сучасників «з огляду на майбутнє», формують не тільки їхні сьогоднішні уподобання та світогляд, а й певні перспективи всього завтрашнього суспільного розвитку», — зауважує науковиця [10, с. 3].

Надзвичайно актуальним нині стає ще один вимір функціонування управлінських комунікативних систем — вимір забезпечення інформаційної безпеки на національному та на глобальному рівнях. За словами К. Захаренка, доцільно розглядати такі аспекти інформаційної безпеки, як «глобально-цивілізаційна значимість, роль у забезпеченні національної безпеки і оборони, визначення інформаційно-технологічних параметрів безпеки, значення забезпечення інформаційної безпеки кожної окремої особистості чи конкретних соціальних спільнот». При цьому необхідно зважати на те, що у країнах з різними традиціями державного управління можуть ефективно використовуватися різні засоби реалізації національної політики інформаційної безпеки: «від створення систематизованої нормативно-правової бази до використання значних матеріально-технологічних ресурсів» [11, с. 102, 107].

І. Боднар називає чотири основні напрями забезпечення політики інформаційної безпеки: перший — забезпечення інформаційної достатності для прийняття рішень; другий — захист інформації, тобто захист інформаційного ресурсу; третій — захист і контроль національного інформаційного простору, тобто систем формування масової свідомості; четвертий — присутність у світовому інформаційному просторі [5, с. 238].

Якщо ми розглядаємо напрям забезпечення інформаційної достатності для прийняття політико-управлінських рішень, то передусім висвітлюємо різноманітні відкриті і закриті джерела, з яких може надходити необхідна інформація. Важливими є два аспекти: надійність інформаційних джерел і їх розмаїття — усі види інформації, з якими працюють органи державної влади. Окремо варто наголосити на етапах аналізу й фільтрації інформації, зокрема відсіювання так званих *інформаційних шумів*, та коректної інтерпретації інформації, завдяки чому і формується адекватна інформаційна картина [5, с. 239].

Додаткову увагу слід звернути на питання верифікації джерел інформації за критерієм відкритості та доступності. У багатьох парламентарних системах країн Європи, скажімо, доступ до документів, представлених на розгляд центральних органів виконавчої влади для прийняття рішень, і до матеріалів урядових засідань закритий на протязі певного часу. Прикладом слугує досвід Ірландії, коли термін закритого доступу до таких документів становить десять років [12].

Ще понад десять років тому була розроблена й остаточно затверджена у 2010 р. «Комплексна стратегія захисту даних у Європейському Союзі». Відповідно до положень Стратегії рекомендується не посилювати ризики і не розкривати нічого, що може створити такі ризики, для центрів обробки даних або цілісності даних, які зберігаються у цих центрах. Показово, що у документі окремо закріплений принцип управління відповідальністю, що вимагає уникнення розкриття інформації у випадку створення невинуватеної відповідальності [13].

Другий напрям забезпечення політики інформаційної безпеки доцільно аналізувати у категоріях інформаційно-іміджевих війн, які, зокрема, не лише спотворюють реальність, а й суттєво деформують масову суспільно-політичну свідомість громадян країни-«жертви». За словами В. Гурковського, у населення країни — жертви агресії (у тому числі й інформаційної. — С. Б.) формується «враження про нікчемність представників державної влади, які не бажають «дружити» з агресором» [14, с. 83]. Головною метою

таких дій є нав'язування атаківаній стороні бачення та психологічних настанов, які допомагатимуть агресору в реалізації його планів [15]. Як відомо, основні функціональні властивості масової суспільно-політичної свідомості виявляються через вплив на політичні процеси, формування політичних цінностей та ідеалів, вплив на політичну активність суб'єкта, можливість прогнозування і моделювання політичних процесів [16]. Саме цим і є небезпечними подібні інформаційні впливи, бо вони зачіпають і трансформують світоглядну царину, стан якої суттєвим чином визначає інші підсистеми політичної системи. Таким чином, ефективний захист інформаційного ресурсу в управлінських комунікативних системах сьогодні — це також і запобігання маніпулятивним зовнішнім впливам, метою яких є делегітимізація органів державної влади та/або національної державності (державного суверенітету).

Висвітлюючи особливості захисту і контролю національного інформаційного простору у контексті аналізу управлінських комунікативних систем, важливо розглянути основні бар'єри і перешкоди, що можуть гальмувати функціонування подібних безпекових механізмів. І. Боднар виокремлює три такі бар'єри: економічний, технологічний, ринковий [5, с. 170-171].

Бар'єр перший — економічний: ефективний захист національного інформаційного простору потребує суттєвих витрат, а превентивний, випереджаючий захист — залучення значного обсягу фінансування з державного бюджету. Зрозуміло, що превентивний захист можуть собі дозволити невелика група держав, а країни перехідного типу та країни «третього світу» залишаються фактично на узбіччі ефективного застосування найсучасніших безпекових механізмів управлінських комунікативних систем.

Бар'єр другий — технологічний: розвиток сучасних технологій базується на відповідному національному інтелектуально-науковому потенціалі та базі виробництва (авторка має на увазі насамперед високотехнологічні корпорації). Найпоказовіший приклад — Кремнієва долина у США, де зосереджено близько половини усього науково-технічного потенціалу країни у царині розробки комп'ютерів та їх складових (мікропроцесорів, програмного забезпечення, приладів мобільного зв'язку, біотехнологій і т. ін.) [17]. Як бачимо, технологічний бар'єр нерозривно пов'язаний з бар'єром економічним.

Бар'єр третій — ринковий: маркетингова складова у розвитку управлінської комунікативної системи є не менш важливою. Національні ринки більшості країн світу недостатні для забезпечен-

ня відповідного технологічного розвитку та його безпекової складової. Як приклад успішного маркетингу І. Боднар наводить досвід західноєвропейських програм, зокрема програми «EURECA» [5, с. 171].

Отже, питання захисту і контролю національного інформаційного простору у контексті аналізу управлінських комунікативних систем уявляється, на нашу думку, найскладнішим, багатоаспектним і таким, що потребує розробки комплексної національної стратегії, спрямованої на перспективу кількох десятиліть. У процесі розробки такої стратегії необхідно враховувати, що сьогодні ми маємо нагальну проблему браку якісного й ефективного правового супроводу та регулювання суспільних відносин в інформаційних сфері та у царині інформаційної безпеки. Перш за все, за словами професора В. Ліпкана, це стосується неврегульованості інтернет-відносин, несформованості правового поля регламентації й унормування функціонування інформаційного суспільства. Як наслідок, ускладнюється підтримання необхідного балансу інтересів особи, суспільства і держави [18, с. 35]. Найзагрозливішими наслідками втрати такого балансу стає втрата державності або значне обмеження державного суверенітету і перетворення такої країни на «failed state». Серед прикладів можемо назвати Сирію, Лівію, Йемен.

Аналіз управлінських комунікативних систем був би неповним без висвітлення проблематики осмислення призначення політичного і державного управління. Так, історично першим було розуміння сутності політичного управління як діяльності владних інститутів з метою досягнення загального блага. Згадаймо Аристотеля: «Оскільки, як ми бачимо, будь-яка держава є свого роду спілкування, будь-яке ж спілкування організовується заради будь-якого блага (адже будь-яка діяльність має на увазі передбачуване благо), то, вочевидь, все спілкування прагнуть (stokhadzoritai) до того чи того блага, причому більше за інших і до вищого з усіх благ прагне те спілкування, яке є найважливішим з усіх та обіймає собою всі інші спілкування. Це спілкування і називається державою або спілкуванням політичним» [19, с. 281]. Як бачимо, давньогрецький мислитель одним із перших виокремив безпосередній зв'язок управлінської і комунікативної складових у світі політики.

Поєднання управлінської і комунікативної складових у розрізі розгляду загального блага як основного завдання політичного управління дозволяє здійснити аналіз у означеному контексті відрazu кількох важливих управлінських аспектів. По-перше,

з'ясувати процедуру виборів, контролю та механізмів ротації носіїв державної влади. По-друге, дослідити можливості і здатність урядових структур ефективно використовувати наявні у них ресурси та провадити раціональну політику. По-третє, виміряти рівень поваги з боку держави і громадян до тих соціальних і політичних інституцій, що регулюють їхню соціально-економічну взаємодію. Тому сучасні дослідники ведуть мову не просто про здійснення повноважень на управління (government), а про «відповідальне правління» (governance). Governance — це значною мірою організація взаємодії [20, с. 28].

Таким чином, на наш погляд, доцільно досліджувати функціонування управлінських комунікативних систем, спираючись на принципи governance як такі, що забезпечуватимуть можливості ефективної протидії новим викликам і загрозам сучасності. Нині, коли роль і вага інформації зросли кратно, коли інформаційно-комунікативні конструкти набувають додаткового соціального і політичного значення, питання відповідального правління стають не тільки предметом академічних пошуків науковців, а й поточного політичного життя.

Соціальні комунікації та соціальна взаємодія в епоху постсучасності поєднані між собою та включені до глобальної комунікативної мережі, що дозволяє прогнозувати формування у найближчому майбутньому глобальної управлінської комунікативної підсистеми. Цікавим і показовим вбачається те, що конструювання такої системи в останні роки має вплив як на інститути і практики матеріальної, так і духовної культури. Глибину та наслідки таких змін поки важко досягнути до кінця, тож перед науковцями відкривається нове перспективне поле подальших соціально-політичних розвідок.

Література

1. Трач Н.О. Соціально-психологічні та інформаційно-комунікаційні механізми політичного лідерства: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02. НПУ імені М.П. Драгоманова. Київ, 2010. 20 с.
2. Трахтенберг А.Д. Дискурсивный анализ массовой коммуникации и парадоксы левого сознания. *Полис*. 2006. № 4. С. 44-52.
3. Кочубей Л.О. Виборчі технології: навч. посіб. Київ: Український центр політичного менеджменту, 2008. 332 с.
4. Дем'яненко М.М. Популізм як політичний феномен і маніпулятивна технологія: дис.... канд. політ. наук: 23.00.02. Київський національний торговельно-економічний ун-т. Київ, 2015. 177 с.

5. Боднар І. Р. Сучасні реалії інформаційного суспільства: проблеми становлення та перспективи розвитку: монографія. Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2013. 320 с.

6. Скулімовський Р. Л. Формування державної стратегії на інформаційному ринку в умовах глобалізації: автореф. дис. ... канд. наук з державного управління: 25.00.02. Донецький державний університет управління. Донецьк, 2008. 19 с.

7. Терещук В.І. Роль інформаційно-комунікаційних технологій у процесах трансформації державної влади: безпековий аспект. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2011. Вип. 102. Ч. І. С. 117-121.

8. Редакційні настанови Бі-Бі-Сі: офіційний веб-сайт. URL: http://journlib.univ.kiev.ua/BBC_Guidelines_Ukr.pdf (дата звернення 22.10.2020).

9. Зернецька О.В. Глобальна комунікація: монографія. Київ: Наукова думка, 2017. 350 с.

10. Смола Л.Є. Інформаційно-психологічні детермінанти сучасного політичного процесу (світовий та вітчизняний контексти): автореф. дис. ... докт. політ. наук: 23.00.01. ЛНУ імені Івана Франка. Київ-Львів, 2011. 33 с.

11. Захаренко К. В. Міжнародний досвід інформаційної безпеки. *Сучасне суспільство*. 2019. Вип. 1 (17). С. 95-108.

12. Directive 2002/58/EC of the European Parliament and of the Council of 12 July 2002 concerning the processing of personal data and the protection of privacy in the electronic communications sector (Directive on privacy and electronic communications). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32002 L0058> (дата звернення 21.10.2020).

13. A comprehensive strategy on data protection in the European Union. URL: <https://www.statewatch.org/media/documents/news/2010/oct/eu-com-draft-communication-data-protection.pdf> (дата звернення 21.10.2020).

14. Гурковський В.І. Державне управління розбудовою інформаційного суспільства в Україні (історія, теорія, практика). МНДЦ з проблем боротьби з організованою злочинністю при РНБО України. Київ: Науковий світ, 2010. 396 с.

15. Вершинін М.С. Политическая коммуникация в информационном обществе. Москва: Ягуар, 2006. 256 с.

16. Бабіч О. Особливості маніпуляції масовою свідомістю в друкованих ЗМІ під час висвітлення воєнних подій. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка: військово-спеціальні науки*. 2016. Вип. 14-15. С. 89-92.

17. Кремниевая долина / DW. Тема дня. URL: <https://www.dw.com/ru/%D0%BA%D1%80%D0%B5%D0%BC%D0%BD%D0%B8%D0%>

B5%D0%B2%D0%B0%D1%8F-%D0%B4%D0%BE%D0%BB%D0%
B8%D0%BD%D0%B0/t-36853339 (дата звернення 21.10.2020).

18. Ліпкан В.А. Сучасний зміст інформаційних операцій проти України. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*: зб. наук. пр. КНУ імені Т. Шевченка; Інститут міжнародних відносин. 2011. Вип. 102. Ч. 1. С. 34-43.

19. Аристотель. Соч.: в 4-х т. Т. 4. Пер. с древнегреч.; общ. ред. А. И. Доватура. Москва: Мысль. 1983. 830 с.

20. Торяник В.М., Макушев П.В. Взаємна політична відповідальність держави і громадянина в сучасній правовій державі: монографія. Херсон, Гельветика, 2013. 192 с.

Гаєвська Оксана Борисівна

доктор філософських наук, професор,
завідувачка кафедри соціології,
факультету управління персоналом,
соціології та психології

ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

м. Київ, Україна

gaevoxy@gmail.com

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ СУБ'ЄКТ-ОБ'ЄКТНИХ ВІДНОСИН УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДЕМОКРАТІЇ

Проходження реформаційних процесів у сучасних соціальних умовах в Україні залежить від багатьох об'єктивних і суб'єктивних факторів. Однак визначальними, на думку автора, є чинники організаційного гатунку, що вже акцентувалось авторкою у попередніх працях останніх років. На наше принципове переконання, саме вони створюють сприятливі гарантії для ефективного просування всіх необхідних реформ. Практичність такого бачення полягає, зокрема, у тому, що саме у перехідному стані суспільства це стає об'єктивною потребою країни. Особливо якщо йдеться про кризовий, а точніше невизначений стан української соціальної системи, коли соціальні зв'язки порушені в основних сферах суспільного життя, що в цілому створює об'єктивно сприятливий ґрунт для політичної (читаємо популістської) активності певних «реформаторських» сил в країні.